

LUTHEROVA DEKÁDA 2013

Viera a skutky

3. Viera a skutky u Pavla a Jakuba

„Lebo milosťou ste spasení skrze vieru. A to nie sami zo seba; je to dar Boží.“ (Ef 2, 8)
„Tak aj viera, ak nemá skutkov, je sama osebe mŕtva.“ (Jk 2, 17)

Apoštol Pavel, nazývaný apoštolom viery, hovorí o ospravedlňujúcej, teda o spásanostnej viere ako o Božom dare. „Lebo milosťou ste spasení skrze vieru. A to nie sami zo seba, je to dar Boží.“ Tento dar je sprostredkovaný zvesťou slova Božieho. „Teda viera je z počúvania skrze slovo Kristovo.“ K počúvaniu, resp. k čítaniu Božieho slova je potrebná poslušnosť viery, ktorá príde vtedy, keď Duch Svätý otvorí srdce človeka, aby počuté aj prijal. Tak Božím slovom oslovený či povolaný a darom Ducha Svätého osvietený človek si vierou privlastní Boží dar spásy. Uverí a pozná, poslúcha Boha a plne Mu dôveruje v celom živote, za každých okolností poznáva, že „milujúcim Boha, povolaným podľa rady Božej, všetky veci slúžia na dobro“, a v boji viery je pevný, neklátivý, rozhojňuje sa stále v diele Pánovom. Veď verí v Krista ako Syna Božieho, Víťaza nad hriechom i nad smrťou.

V Liste Galatským Pavel píše, že „prišla viera“. Tým sa rozumie, že Boh otvoril cestu k človeku, aby sa mohol rozhodnúť prijať Krista a nasledovať Ho. Táto viera nie je produktom ľudskej ľubovôle, ale prišla ako dar daný Bohom. Keď došlo k plnosti času v Kristovej inkarnácii a k hlásaniu evanjelia apoštolmi. Z ľudskej stránky však možno chápať vieru aj ako odpoveď človeka prijímajúceho Boží dar. To ho uspôsobuje k novému životu, že človek už tu na zemi žije v novom veku, bez strachu pred Božím súdom, lebo vie, že Kristus je na pravici Božej a prihovára sa zaňho. Je slobodný od hriechu, lebo hriechy sú nám vo viere odpustené, je schopný zápasit' s pokušeniami a mocnosťami zla, teda bojovať dobrý boj viery. Veriaci človek žije vo svetle, v pokoji a radosti, čo všetko je ovocím viery. Viera nie je niečo formálne, čo sa v živote neprejaví. Viera je „činná skrze lásku“. Sme predsa Božie dielo, „stvoreni v Kristovi Ježišovi na dobré skutky, v ktorých nás Boh už prv uspôsobil chodiť“. Skutkami sa nemáme chváliť a niečo si za ne u Boha nárokovať, akoby boli našou zásluhou. Skutki sú ovocím viery, následkom toho, že nám Boh všetko dal, nie dôvodom toho, aby nám Boh za ne niečo dal.

Keď hovoríme o pavlovskom ospravedlnení z viery bez skutkov zákona, teda bez záslužných skutkov, čo zdôrazňuje aj cirkevný otec Augustín, musíme spomenúť List Jakuba, ktorý Luther nazval „slamenou epištolou“, lebo čiastočne vyznieva ako polemika s Pavlom. Na slová z Listu Jakuba sa odvolávali aj protivníci reformácie proti IV. článku CA o ospravedlnení. Melancton v Apológii sa k tomu vyjadril: „Z Jakuba uvádzajú: Vidíte, že zo skutkov býva človek ospravedlnený, a nie zo samej viery. (Jk 2, 24). Pritom si myslia, že žiadna iná výpoveď rozhodnejšie nepodvracia naše učenie. Avšak ľahká a jasná bude naša odpoveď. V Jakubových slovách niet ničoho proti nám, ak im len protivníci neprišijú svoje domnienky o záslužnosti skutkov. Veď kdekoľvek v Písme je zmienka o dobrých skutkoch, tam protivníci hneď pripoja svoje bezbožné domnienky, že si dobrými skutkami zasluhujeme odpustenie hriechov, že dobré skutky sú obeťou zmierenia a cenou, za ktorú sa Boh zmieruje s nami, že dobré skutky premáhajú hrôzy hriechu a smrti, že dobré skutky sú milé Bohu pre svoju dobrotu a nepotrebujú Kristovo milosrdenstvo a zmierenie. Jakubovi ani na um neprišlo nič z toho, čo protivníci teraz bránia výpoveďou.“ V tejto časti Filip Melancton píše, že Jakub vieru nevylučuje a nenahrádza láskou, ale ju zachováva, aby Zmierca Kristus nebol vylúčený z ospravedlnenia. Tak aj Pavel, keď podáva jadro kresťanského života, spája vieru s láskou: „Cieľom takéhoto prikazovania je láska z čistého srdca a z dobrého svedomia a z nepokrytekej viery.“ (1Tim 1, 5)

Je tu reč o skutkoch, ktoré nasledujú po viere a dokazujú, že viera v srdci nie je mŕtva, ale živá a účinná. To je pavlovská „viera činná skrze lásku“ (G 5, 6). Jakub tým predsa nemyslí, že si

dobrymi skutkami zasluhujeme odpustenie hriechov a milost', ale hovorí o skutkoch ospravedlnených ľudí, ktorí sú už zmierení, na milosť prijatí a dostali odpustenie hriechov.

Jakub hovorí: „Zo svojej vôle splodil nás slovom pravdy, aby sme boli akousi prvotinou Jeho stvorenia.“ (Jk 1, 18). Keď hovorí, že sme znovuzrodení evanjeliom, učí, že sme vierou znovuzrodení a ospravedlnení. Lebo zasľúbenie o Kristovi sa prijíma len vierou, keď vieru postavíme proti hrôzam hriechu a smrti. Jakub teda nemyslí, že sme znovuzrodení svojimi skutkami.

Z toho je zrejmé, že Jakub sa neobracia proti nám. Hovorí, že mŕtva viera je tá, čo neprináša dobré skutky, živá je zasa tá, čo prináša dobré skutky. Ani Jakub neopisuje spôsob ospravedlnenia, ale opisuje, akí sú spravodliví po ospravedlnení a znovuzrodení. A ospravedlniť tu neznamená urobiť hriešnika spravodlivým, ale na spôsob súdu vyhlásiť ho za spravodlivého. Ako píše Pavel: „Tí budú ospravedlnení, ktorí plnia zákon.“ (R 2, 13)

Definíciu viery nachádzame aj v Liste Židom: „Viera je zaiste podstatou toho, čoho sa nádejame, a dôvodom toho, čo nevidíme.“ Z nej na jednej strane vidíme, že viera je poslušným a vytrvalým očakávaním na splnenie Božích zasľúbení, ktorá sa nedá ničím pomýliť a ostáva pevná aj v protivenstvách. Na druhej strane viera je spôsob, akým poznávame Boha ako skutočnosť, ktorá je priamemu vnímaniu neprístupná. Podľa Listu Židom si Mojžiš „radšej zvolil znášať protivenstvo s ľuďmi Božím, ako mať chvíľkový pôžitok z hriechu“, a odmietol sa nazývať synom faraónovej dcéry, pretože „pohanenie Kristovo pokladal za väčšie bohatstvo ako egyptské poklady. Lebo mal pred očami odmenu“. Viera je teda sila, ktorá pretvára aj náš terajší život, lebo očakáva budúcu odmenu, povedané Pavlovými slovami, „nebeského povolania Božieho v Kristovi Ježišovi“, teda večný život.

Odb. as. PhDr. Miloš Klátik, PhD.,
generálny biskup ECAV na Slovensku